

Naturvetarnas yttrande avseende *Kvalitetssäkring av högre utbildning U2015/1626/UH*

Inledande kommentarer

Naturvetarna välkomnar att kvalitetsutvärderingssystemet för högre utbildning ses över. Nuvarande system har en del brister och är, framförallt, så kritiserat att det inte längre åtnjuter förtroende. Systemet behöver en nystart.

Naturvetarna är försiktigt positiva till förslaget. Vi tycker att det är bra att lärosätena ges ett större ansvar för att säkerställa kvaliteten och vi uppmuntrar att studenternas resultat ska väga mindre tungt i bedömningen av olika utbildningars kvalitet än vad det gör idag. Visst är det viktigt att studenterna presterar väl och uppnår målen men enbart resultaten säger alltför lite om utbildningen för att vara en tillfredsställande (ensam) kvalitetsindikator. Naturvetarna tror att det finns goda förutsättningar för att det nya systemet, med sin betoning på att *säkra* snarare än att utvärdera och jämföra, kommer att ge en bredare och mer rättvisande bild av utbildningarnas kvalitet.

I det följande ger vi våra synpunkter på förslagets olika delar.

Synpunkter på specifika förslag

Naturvetarna tillstyrker förslaget om att ge högskolorna och universiteten ansvar för den interna kvalitetssäkringen och Universitetskanslersämbetet (UKÄ) uppdrag att granska lärosätenas granskningssystem. Av legitimitetsskäl bör man vara mycket försiktig med att låta en och samma aktör både utföra och granska samma verksamhet. Granskningens trovärdighet bygger på att den utförs av en extern granskare. Men eftersom lärosätenas interna utvärderingar bedrivs med stöd av externa aktörer och att UKÄ samtidigt får i uppdrag att granska lärosätenas system tycker vi dock att fördelarna med att låta lärosätena ansvara för den interna kvalitetssäkringen överväger nackdelarna. UKÄ blir i praktiken en extern granskare. Naturvetarna hoppas att utredningen och regeringen har rätt i sin bedömning om att lärosätena är väl förberedda att ta ett större ansvar för den interna kvalitetssäkringen. Högskolans personal är redan idag tungt belastade och det vore högst olyckligt om det nya uppdraget resulterade i ytterligare arbetsbörda.

Det är rimligt att UKÄ får mandat att vidareutveckla systemet. Förslaget anger ramarna till nytt system men UKÄ måste kunna anpassa detaljerna så att granskningarna fungerar i praktiken. Det mandat UKÄ nu får är emellertid så långtgående att det är svårt att i detta skede bedöma hur det slutliga systemet kommer att se ut. Detta tillsammans med det faktum att utredningen som ligger till grund för regeringens

förslag och som innehåller mer detaljerade resonemang inte finns tillgänglig gör det svårt att värdera förslaget. Naturvetarna ser av denna anledning fram emot att följa arbetet med att vidareutveckla och implementera systemet och uppmanar UKÄ att ta fasta på regeringens rekommendation om att arbeta i samråd med företrädare för lärosäten, studenter och arbetsliv.

Vi uppmanar vidare att **UKÄ får i uppdrag att utveckla metoder för att bidra till lärosätenas kvalitetsutvecklande arbete**. Särskilt bra vore det om UKÄ kunde hitta former för att låta lärosätena få tillgång till bedömargruppernas rapporter för att kunna ta del av deras analyser och förslag till förbättringar och, inte minst, goda exempel. Det är också **bra att alla utbildningar ska granskas och inte bara sådana som leder till en examen**. Alltfler studenter läser olika typer av fristående kurser och det är viktigt att också de inkluderas i kvalitetsgranskningen. Vi ställer oss även bakom **ambitionen att i högre grad än idag inkludera studenter och arbetsliv**. Utbildningens användbarhet är mycket viktig och bör vara en naturlig, om än inte avgörande, del av kvalitetsgranskningarna. Här skulle med fördel det förslag till nytt system för kvalitetsutvärdering av forskarutbildning som UKÄ presenterade tidigare i år kunna användas som inspiration. Att låta frågor kring kopplingar till arbetslivet inkluderas i självvärderingarna möjliggör att både mäta graden av arbetslivsanknytning och skapa en tydlig förväntan om att detta är en viktig del av kvaliteten på utbildningen.

Naturvetarna tillstyrker förslaget om att resurstilldelningen inte ska baseras på resultatet i kvalitetsutvärderingarna. Grundtanken med att utbildningar som presterar bra i kvalitetsgranskningarna tilldelas extra resurser är god: kvalitetsstärkande arbete bör uppmuntras och, åtminstone i viss utsträckning, premieras. Som det fungerar idag är emellertid inte tillfredsställande. Förutom de problem som promemorian pekar på (att underlaget är svagt, att inte alla utbildningar ingår i kvalitetsutvärderingssystemet och att det finns svårigheter med kalibreringen mellan olika utbildningsvärderingar) så finns också en uppenbar risk att det extra resurstillskottet snarare ökar glappet mellan hög- och lågpresterande utbildningar än fungerar som motivator för att prioritera kvalitetsstärkande arbetet. Självklart beror inte kvalitetsbrister alltid på resursbrist men resurser är ofta en avgörande faktor. Eftersom huvudsyftet med kvalitetssäkringssystemet är att *stärka* kvaliteten och det kvalitetssäkrande är nuvarande ordning tveksam. Vi tror därför att det är bra att resurstilldelningen frikopplas från kvalitetsutvärderingen.

Naturvetarna ställer sig slutligen frågande till om förslaget verkligen kan förväntas resultera i det sammanhållna system som efterfrågades i direktivet till utredningen. En av huvuduppgifterna för kvalitetssäkringssystemutredningen var att föreslå ett sammanhållet system. Även om ambitionen att skapa ett sammanhållet system tydligt finns i förslagspromemorian så finns det skäl att fundera över om förslaget skjuter bredvid målet. Å ena sidan föreslås universitet och högskolor vara de som ansvarar för utbildningskvalitetsutvärderingarna och UKÄ granska deras granskningar, men å andra sidan föreslås utbildningsutvärdering vara en av fyra komponenter i UKÄ:s granskningar. Naturvetarna delar bedömningen om att UKÄ bör kunna genomföra egna utbildningsutvärderingar vid förekommen anledning (om brister i utbildning eller i lärosätets kvalitetssäkringssystem uppmärksammas till exempel) men anser att det måste finnas mycket tydliga kriterier och regler för när och hur dylika extragranskningar kan utföras. När och under vilka omständigheter ska utvärderingar kunna initieras av regeringen och UKÄ hur ska lärosätenas respektive UKÄ:s utbildningsutvärderingar komplettera varandra? Detta

behöver klargöras. Det är viktigt att möjligheten för UKÄ att göra egna granskningar inte tillåts leda till skapandet av två parallella snarare än ett sammanhållet system för utbildningskvalitetsutvärdering.

Avslutande kommentarer

Avslutningsvis vill vi lyfta något som vi tycker saknas i förslaget till nytt kvalitetssäkringssystem, nämligen lärarnas centrala roll. God utbildningskvalitet är avhängigt duktiga lärare och för att lärarna ska kunna bedriva högkvalitativ utbildning måste de ha förutsättningar att göra så. Situationen vid svenska universitet och högskolor idag lämnar i detta avseende en hel del i övrigt att önska. Naturvetarna vill därför mycket starkt uppmuntra UKÄ att inkludera lärarnas förutsättningar som en parameter i granskningen av lärosätenas egna kvalitetsgranskningar. Genom att kräva att lärosätena tittar på faktorer som anställningsformer, karriärvägar, arbetsmiljö, möjligheten att ha kombinerade anställning och att röra sig mellan akademi och näringsliv samt möjligheten att kombinera forskning och undervisning utvärderar man inte bara hur det fungerar idag utan bidrar också till att skapa en förväntan om vad som borde vara normalt.

Med vänlig hälsning,
Naturvetarna

Helena Nicklasson
Förbundsdirektör

Sofie Andersson
Utredare, utbildnings- och forskningspolitik